

Milí čtenáři,

dostává se vám do rukou publikace Místní Agenda 21, na jejímž vzniku se podílela řada lidí – odborníků na problematiku udržitelného rozvoje, na strategické plánování či metody zapojování veřejnosti do rozhodovacích procesů, ale také lidí s praktickou zkušeností z obecních a krajských úřadů či neziskových organizací. Místní Agenda 21 (MA21) je zastřešující metodou řízení kvality ve veřejné správě – metodou s aktivní účastí veřejnosti, vedoucí k udržitelnému rozvoji dané lokality. Má mezinárodní zázemí (OSN, EU, OECD) a klade důraz na partnerství, spolupráci s občany a jejich skutečnou účast na veřejném životě.

Chtěli bychom, aby tato publikace pro vás byla jakousi kuchařkou. Obsahuje přehled základních principů, bez kterých místní Agendu 21 „neuvaříte“. Současně popisuje, jak tyto základní „ingredience“ co nejlépe smíchat tak, aby se výsledek – tedy MA21 – opravdu zdařil. Podobně jako u vaření i u místní Agendy 21 platí, že jsou jisté věci, na které zapomenout nesmíte, protože bez nich to prostě nejde. Využití konkrétních kombinací a postupů pak záleží nejen na aktivitě a nápaditosti „kuchaře“, ale také na podmínkách, v nichž pracuje.

To, jak se výsledek podařil - konkrétní podobu místní Agendy 21 - můžete zakusit jedině „na vlastní kůži“, až když si sami zkusíte ji realizovat, nebo pokud se pojedete podívat někam, kde už MA21 dělají. V obou případech vám může být tato publikace cenným průvodcem – svými odkazy na informační zdroje anebo příklady dosavadní dobré praxe na poli MA21.

Doufám, že se náš záměr podařil a že vám následující texty budou skutečnou inspirací a bude vás lákat k hledání cest, jak právě u vás, ve vaší obci, městě nebo regionu MA21 v praxi realizovat.

Mgr. Jakub Kašpar, editor

Autoři:

Mgr. Jakub Kašpar, *Ministerstvo životního prostředí*, editor

Ing. arch. Marie Petrová, *Ministerstvo životního prostředí*

Za konzultace, připomínky a odborné texty děkujeme:

Mgr. Jitce Bouškové, Ing. Evě Fialové, RNDr. Blaženě Huškové, Ing. Karlovi Jechovi, Mgr. Markétě Lexové, RNDr. Aleně Markové, RNDr. Radimovi Misiačkovi, PhDr. Aleně Reitschmiedové, PhDr. Ivanovi Ryndovi, Ing. Hynkovi Rulíškovi, Ing. Janě Svobodové, PhDr. Lence Škrábalové, Ing. Petrovi Švecovi, Mgr. Ditě Tesařové, RNDr. Viktorovi Třebickému, PhD., RNDr. Jiřině Vargové, Mgr. Radce Veselé

Úvod

Tato publikace je určena mnoha různým skupinám čtenářů. Rádi bychom ale oslovili zejména zástupce veřejné správy – **tajemníky/ředitele úřadů, vedoucí odborů rozvoje** a také **místní politiky**. To proto, že bez zapojení veřejné správy nemůže žádná místní Agenda 21 (MA21) uspět. Z tohoto základního předpokladu se odvíjí i naše první vymezení pojmu MA21.

Místní Agenda 21 je progresivní **zastřešující metodou zvyšování kvality veřejné správy**, vedoucí k praktickému uplatnění principů udržitelného rozvoje na místní a regionální úrovni. Na rozdíl od dalších metod přináší s sebou, kromě kvalitnější a efektivnější práce veřejné správy, řadu přidaných hodnot – spokojenost obyvatel, jejich aktivní zapojení do veřejného života i do spolurozhodování o věcech veřejných, ale také jakýsi strategický nadhled – porovnání směru, kterým se rozvoj obce či regionu ubírá s tím, kam bychom směřovat chtěli. Místní Agenda 21 je ale *především* způsobem praktického uplatňování principů udržitelného rozvoje na místní a regionální úrovni. Umožňuje, aby se region rozvíjel v rovnováze všech klíčových dimenzí – tedy aby se dařilo sladit hospodářský rozvoj se sociálními požadavky a s respektem k limitům, daným životním prostředím. Místní samosprávy sehrávají v tomto procesu klíčovou roli.

Místní Agenda 21 je procesem transparentním ale zejména participativním – tedy takovým, který zcela nepominutelně počítá s aktivním zapojením různých představitelů veřejnosti do spolurozhodování o věcech veřejných. Je tedy třeba na tomto místě zdůraznit, že informace v této publikaci jsou určeny i pro všechny tyto partnery – ať už jde o nejrůznější neziskové organizace, místní podnikatele či třeba kulturní iniciativy. Bez nich a jejich zapojení – stejně jako bez veřejné správy – žádná místní Agenda 21 existovat nemůže. Samosprávy, které již dnes metodu místní Agendy 21 u nás uplatňují, rády používají takovou jednoduchou vlastní definici toho, co tím sledují: „Dělat správné věci správně“.

Naším cílem bylo připravit přehled důležitých informací a postupů pro místní Agendu 21. . Chtěli jsme, abychom ji při snaze o co největší komplexnost nezahltili texty a věříme, že jsme publikaci udrželi v rozsahu, který dokáže přečíst a vstřebat i velmi zaměstnaný člověk – protože takoví asi naši většinoví čtenáři jsou. Několik obsáhlejších textů, popisujících konkrétně některé metody a přístupy, používané v místní Agendě 21, například ke strategickému plánování či zapojování veřejnosti, jsme pro vás nicméně připravili do přílohy. Další podobné doprovodné texty k metodice budou postupně přibývat v její **elektronické verzi** na stránkách místních Agend 21 v ČR na adrese <http://www.ma21.cz>.

Na CD přiloženém k publikaci pak najdete nejen její elektronickou verzi, ale také některé důležité dokumenty z oblasti udržitelného rozvoje a místní Agendy 21.

Místní Agenda 21

Pojďme se tedy nyní podívat podrobněji na to, co se pod pojmem místní Agenda 21 skrývá.

Místní Agenda 21 vychází z mezinárodního dokumentu OSN, nazvaného Agenda 21, který byl přijat na summitu OSN v Rio de Janeiru v roce 1992. Jedná se o globální strategický a akční plán světového společenství, který stanovuje konkrétní kroky směrem k udržitelnému rozvoji. A právě tento dokument obsahuje základní vymezení toho, o čem v MA21 jde především. Kapitola 28 Agendy 21 říká: „*Velké množství problémů a řešení obsažených v Agendě 21 má své kořeny na úrovni místních aktivit; participace a spolupráce místních úřadů bude proto faktorem určujícím úspěšnost realizace jejich cílů. Místní úřady vytvářejí, řídí a udržují ekonomickou, sociální a environmentální infrastrukturu, dohlížejí na plánování, formují místní politiku životního prostředí a předpisy a pomáhají při implementaci národní a subnárodní environmentální politiky. Protože jsou úrovní správy nejbližší lidem, sehrávají důležitou roli ve výchově, mobilizaci i při reakci na podněty veřejnosti a napomáhají tak dosažení udržitelného rozvoje.*“

Jak jsme si už řekli, **zásadní roli v MA21 hraje místní veřejná správa**. Bez její aktivní vůle nemůže místní Agenda 21 jako dlouhodobý koncepční proces vzniknout, ani dále fungovat. Veřejná správa - jak úředníci, tak především politici - má prostředky k vytváření prostoru a dobrých podmínek ke spolupráci, dialogu a vzájemné komunikaci. A měla by mít, bez ohledu na politickou orientaci, zájem takového prostředí vytvářet, neboť kvalita života a spokojenost občanů jsou jistě nadstranickými cíli, společnými napříč politickým spektrem. Veřejná správa sama však kvalitní místní Agendu 21 nezajistí. Protože jde o **proces participativní**, tedy účastenský, nezbytně k tomu potřebuje spolupráci s různými složkami místní společnosti – neziskovými organizacemi a spolky, podnikateli, provozovateli služeb, či třeba školskými zařízeními, zdravotnickými institucemi a řadou dalších subjektů, včetně široké neorganizované veřejnosti.

Místní Agenda 21 (dále jen MA21) zapadá do širšího proudu snahy o kvalitní veřejnou správu, která je zahrnuta pod pojem „**good governance**“ („řádná správa věcí veřejných“ či „dobré vládnutí“). Kvalitní správa věcí veřejných, musí být (z pohledu OSN i EU) otevřená, transparentní a **odpovědná veřejnosti**, efektivní, umožňující **účast veřejnosti na rozhodování** a plánování a založená na partnerské spolupráci s ostatními společenskými sektory a respektující **odborný pohled** na věc. Jedině taková veřejná správa může vést k dlouhodobě udržitelnému rozvoji obce či regionu. A právě MA21 je procesem, jehož je **udržitelný rozvoj základním cílem**. Nezbytnou součástí fungující MA21 bezesporu jsou: kvalitní **strategické plánování a řízení** včetně systému financování; průběžná a aktivní komunikace s veřejností - **budování partnerství**; systémové a měřitelné směřování k udržitelnému rozvoji.

MA 21 sleduje a popisuje nastavení klíčových procesů veřejné správy, které jsou nezbytné pro realizaci Agendy 21 v místních či regionálních podmínkách a zároveň počítá s dalším nezbytným aspektem – sledováním reálných dopadů různých aspektů rozvoje lokality pomocí indikátorů udržitelného rozvoje. Indikátory neboli ukazatele udržitelného rozvoje jsou praktickým nástrojem pro měření postupu práce na místní Agendě 21. Je to určitá množina informací, která nám ukazuje, jestli se ke stanoveným cílům přibližujeme nebo se od nich vzdalujeme. Slouží k tomu, abychom viděli, zda aktivity, které vyvíjíme, mají žádoucí dopad na vybrané oblasti. Více o indikátorech zjistíte v *příloze 7*.

Výše několikrát padlo sousloví udržitelný rozvoj. **Co je udržitelný rozvoj?** V tomto přehledu si vystačíme se základní definicí OSN, která praví, že to je takový rozvoj, který zabezpečuje potřeby současné společnosti, aniž by omezoval možnost budoucích generací naplňovat jejich vlastní potřeby. O udržitelnosti můžeme hovořit jedině tehdy, pokud je **ekonomický** rozvoj uplatňován s ohledem na **sociální a kulturní** dopady s respektem k limitům **životního prostředí**, které jsou dány nezměnitelnou skutečností, že Země je jen jedna a její zdroje nejsou nevyčerpatelné a nezničitelné. Všechny tři pilíře (ekonomický, sociální, environmentální) by měly v ideálním případě být v rovnováze. Na místní úrovni je jistě třeba hledět například na zaměstnanost, možnosti a přístupnost vzdělání, zajištění práv menšin, spravedlnost a bezpečnost, dopady dopravy, nakládání s odpady, surovinami a vodou, znečištění ovzduší či stav okolní přírody (*více o udržitelném rozvoji viz příloha 1 této publikace, přednášky PhDr. Ivana Ryndy z Centra pro otázky životního prostředí UK a dokumenty na přiloženém CD*).

U zrodu Agendy 21 v Rio de Janeiru stál za Českou republiku tehdejší československý federální ministr životního prostředí Josef Vavroušek, který vedl naši delegaci. Přesto u nás koncept udržitelného rozvoje dlouho neměl právě na růžích ustláno. Až v roce 2003 vznikla **Rada vlády pro udržitelný rozvoj** (dále jen RVUR) a posléze jako její součást i **Pracovní skupina pro místní Agendu 21** (dále jen PS MA21). Skupina, v níž se sešli zástupci ministerstev, obcí, krajů i nevládních organizací, se již od počátku své činnosti zabývala především zásadní otázkou – jak poznat kvalitní a dobře vedenou místní Agendu 21, jak měřit její kvalitu? Zároveň se snaží sledovat základní cíl před sebou a tím je stav, kdy bude místní Agenda 21 běžným nástrojem veřejné správy v naší zemi.

Pro měření kvality MA21 vznikla přehledná **Kritéria MA21**, otestovaná v praxi několika měst i krajů a sledovaná v rámci oficiální **Databáze MA21**. V roce 2006 místní Agendu 21 zařadilo Ministerstvo vnitra mezi **oficiální metody zvyšování kvality ve veřejné správě**, spolu s dalšími metodami (např. benchmarking, CAF nebo Balanced Scorecard), které navíc efektivně propojuje.

Jak poznat dobrou místní Agendu 21?

Pracovní skupina RVUR pro MA21 vytvořila, jak jsme zmínili již na předcházející stránce, přehlednou a v praxi vyzkoušenou sadu Kritérií MA21 (*viz příloha 2 tištěné verze a CD*). Ta je členěna do čtyř hlavních **kategorií kvality** (A - D) a zahrnuje také „startovací“ skupinu Zájemci. Každá z těchto kategorií má vlastní kritéria a měřitelné ukazatele, kterými lze hodnotit úroveň procesu MA21 v dané municipalitě (tj. obci/městě/regionu). K postupu do vyšší kategorie je vždy nutné splnit všechna kritéria kategorie předcházející. Používání těchto kritérií není samozřejmě závazné, nejedná se o žádnou povinnost, ale o užitečný nástroj, který vám pomůže se průběžně orientovat v celém procesu, nechat se inspirovat ostatními a naopak předávat své zkušenosti dál.

Kategorie Zájemci má především postihnout zájem obce, města či regionu o proces MA21 jako takový, aniž by u nich zatím docházelo k vytváření jakýchkoliv formálních struktur či procesů. Smyslem přistoupení k této kategorii je být informován o tom, co MA21 vlastně obnáší, o novinkách, příkladech dobré praxe a podobně. Jde o jakýsi startovací bod, kde se lze s MA21 seznámit a následně rozhodnout, zda je MA21 pro náš region či obec to „pravé ořechové“, co nám pomůže zvyšovat kvalitu života u nás doma.

Kategorie D vyžaduje realizaci aktivit, založených na principu partnerství, a také vytvoření organizačního zázemí na straně obce, města či regionu (určení někoho, kdo bude oficiálním koordinátorem MA21 – může to být úředník, politik či pověřené sdružení občanů). MA21 musí být na této úrovni naplňována konkrétním obsahem, což s sebou přináší komunikační a manažerské postupy, jako je např. aktivní zapojování veřejnosti do oblastí plánování, rozhodování a realizace významných opatření, jež se dotýkají života občanů nebo spolupráce s občanským a podnikatelským sektorem při jejich tvorbě.

Kategorie C vyžaduje zejména propracovanější organizační strukturu, hlubší politické zastřešení a vyšší míru aktivní účasti obyvatel na aktivitách MA21. Nedílnou součástí je ustavení oficiálního orgánu samosprávy pro MA21 a schválení oficiálního dokumentu přihlášení se k MA21 v podobě deklarace, charty apod. Významná jsou také pravidelná setkání na veřejném fóru, kde má kterýkoli z občanů dané lokality možnost diskutovat o věcech veřejných. Je přitom velmi důležité, jak dobře se podaří propojit jednotlivé oblasti života v místě a jejich představitele - politickou reprezentaci, místní podnikatele, občanská sdružení a spolky a další.

Druhá nejvyšší **kategorie B** doplňuje předchozí kategorii o řadu významných prvků. Kromě toho, že dílčí koncepce respektují principy udržitelného rozvoje, dochází v této fázi k vytvoření ucelené strategie udržitelného rozvoje daného regionu za účasti expertů, partnerů a samozřejmě veřejnosti. Zastupitelstvo města, obce či regionu v kategorii B by mělo rozhodnout o vhodném systému finanční podpory aktivit MA21 – může jít o zdroje vlastní i vnější, z národních i třeba evropských fondů. Municipality v této kategorii sledují svoje směřování k udržitelnému rozvoji pomocí měřitelných indikátorů, které si za účasti občanů definují samy (reflexe konkrétních cílů), nebo vyberou z již existujících sad (například sady společných evropských indikátorů, známé pod zkratkou ECI), může sledovat svoji ekologickou stopu apod. S výběrem a sledováním indikátorů mohou pomoci i zkušené organizace, jako je iniciativa TIMUR, nebo partneři z řad obcí, které indikátory sledují již delší dobu – třeba členové Národní sítě Zdravých měst ČR. Své přístupy veřejně prezentují a sdílejí své zkušenosti s ostatními na společných setkáních anebo třeba v on-line systému sdílení příkladů dobré praxe (<http://www.dobrapraxe.cz>).

Nejvyšší **kategorie A** shrnuje všechny předchozí do jednoho vzájemně provázaného celku. Municipality v této kategorii propojuje jednotlivé oblasti své činnosti respektující principy udržitelného rozvoje do komplexního procesu strategického řízení. Realizace procesu MA21 je zabezpečována stálým orgánem rady (komise MA21) či zastupitelstva samosprávy. Město, obec či region zavádí systémy managementu kvality veřejné správy - např. ISO 9000, nebo 14000, či EMAS a průběžně sleduje a vyhodnocuje uplatňování principů udržitelného rozvoje na základě stanovených ukazatelů.

Ke sledování stavu MA21 v ČR, porovnávání s ostatními i k inspiraci k dalším krokům a aktivitám slouží **oficiální Databáze MA21 v ČR**. Databázi spravuje CENIA, česká informační agentura životního prostředí na adrese <http://ma21.cenia.cz>. Práce s databází je uživatelsky přátelská a zvládne ji opravdu každý průměrně zdatný uživatel internetu.

Podrobné informace ke kategoriím a jednotlivým Kritériím MA21 včetně popisu práce s Databází MA21 jsou uvedeny v **Příručce pro mapování kvality místních Agend 21**, kterou najdete na přiloženém CD a je také dostupná na odkazu www.ma21.cz.

Politické zaštitění a organizační zázemí MA21

Místní Agenda 21 se dotýká chodu a práce celé obce či regionu a v rámci příslušného úřadu vyžaduje jisté organizační zázemí. Nejde o nějaký projekt, který lze svěřit jednomu koordinátorovi a pak se od něj nechat informovat o výsledcích. Je to proces, který **zasahuje práci všech složek úřadu** – jak v úřadu malé obce, tak i na magistrátu nebo krajském úřadu. Kvalitní místní Agendu 21, minimálně pokud hovoříme o MA21 v kvalitativní kategorii C nebo vyšší, si nelze představit bez strategického plánování a řízení, průběžné, aktivní a oboustranné komunikace s veřejností a systematického sledování dopadů různých aktivit v území na životní prostředí, sociální situaci či podmínky hospodářského rozvoje a obecně kvalitu života a spokojenost obyvatel (za pomoci vybraných indikátorů místního udržitelného rozvoje).

Z těchto důvodů se kvalitní MA21 opírají o oficiální organizační prvky a strukturu v rámci municipality a úřadu:

- Politická zodpovědnost a také záštita nad celým procesem spočívá na „**politikovi MA21**“, na kterém se shodne zastupitelstvo. Místní Agenda 21 není ale jen jeho věcí. Přistupuje k ní celá obec/město/region a rozhodnutí o tom přijímá právě rada nebo zastupitelstvo.
- Za realizaci řízení kvality v rámci úřadu je odpovědný **tajemník či ředitel** úřadu.
- Koordinační činnost při průběžném zlepšování systému realizace MA21 je delegována na „**koordinátora MA21**“, případně koordinační tým, tedy pracovníka/y úřadu s touto zodpovědností. Koordinátor spolupracuje s dalšími partnery z různých sektorů v rámci komise či výboru pro MA21, dalšími spolupracovníky v rámci úřadu i partnery z v rámci obce, města, regionu.
- V rámci úřadu je do realizace MA21 zapojen celý „**strategický tým**“, který je většinou oficiálně ustaven ze zástupců odborů úřadu pro účely realizace strategického plánu. Tým bývá koordinován zodpovědným pracovníkem (zpravidla v rámci odboru rozvoje). Důležitá je spolupráce s dalšími kolegy v úřadě, například s tiskovým mluvčím apod.

Strategické řízení k udržitelnému rozvoji

Jak jsme řekli už v kapitole „Místní Agenda 21“, jedním ze základních přístupů, uplatňovaných v MA21 je strategické řízení. Strategické plánování je součástí **systematického a dlouhodobého řízení** jakékoliv organizace (města, ale i podniku či neziskové organizace) zaměřené na to, aby dlouhodobě naplňovala svůj hlavní účel či smysl. Tohoto cíle dosahuje organizace tím, že mobilizuje a co nejefektivněji využívá všechny vlastní zdroje a včas a správně reaguje na změny v okolním prostředí.

Strategické plánování řeší problémy dlouhodobě a komplexně, pomáhá najít konsensus, umožňuje optimálně využívat zjevné i skryté lidské, finanční a další zdroje. Neodvozuje dlouhodobé cíle od stávajícího stavu, ale naopak od cílů odvozuje žádoucí stav. Neomezuje se jen na plánování budoucí podoby a cílů organizace, ale zohledňuje i budoucí vývoj vnějšího prostředí. Strategický plán je také prostředkem k maximálnímu využití potenciálu obce/města/regionu k posílení schopnosti absorbovat finanční prostředky z národních i evropských zdrojů.

Kvalitní strategický plán musí mít přehlednou a efektivní strukturu, která od obecného (základní vize a globální cíle v klíčových oblastech rozvoje) postupuje ke konkrétnímu (specifické cíle v jednotlivých podoblastech, popis aktivit, projektů a opatření pro naplňování dílčích cílů). Dobrý strategický plán vychází z analýzy stávajícího stavu tak, aby cíle a prostředky k jejich dosažení mohly být ve strategickém plánu určeny realisticky. Nezbytné je, aby vize a cíle v jednotlivých oblastech rozvoje byly provázané a koordinované – nesmějí si odporovat, překrývat se a žádná by neměla chybět. Koordinaci mezi cíli jednotlivých oblastí je nutné zajišťovat již v průběhu zpracování strategického plánu! Přestože praxe často žádá rozdělení oblastí do „resortů“, při zpracování i realizaci by měl být respektován důsledně meziresortní přístup a komunikace mezi zástupci jednotlivých pracovních skupin, úřadem a partnery, pracovními skupinami a veřejností atd.

Cíle stanovené strategickým plánem mají být konkrétní, měřitelné (se stanovenými ukazateli jejich plnění), odsouhlasené - tedy přijatelné pro ty, jichž se týkají, realistické (z hlediska času, kapacity, možnosti), časově ohraničené (se stanovenými termíny) a ekonomicky proveditelné. Abychom vůbec mohli hovořit o MA21, musí strategický plán – včetně cílů – respektovat princip udržitelného rozvoje, jak jsme o něm hovořili o několik stránek výše (*pro více informací a hlubší zamyšlení opět odkaz na přednášky PhDr. Ryndy a dokumenty na přiloženém CD*).

Po zpracování strategické části následuje zpracování akčního či operačního plánu, který obsahuje konkrétní kroky a opatření, indikativní či závazné termíny a subjekty odpovědné za realizaci. Akční plán se obvykle zpracovává na nějaké relativně blízké období, obvykle se (podle místních podmínek) jedná o 2 až 4 roky.

Celý strategicko-plánovací proces se, pokud má být opravdu kvalitní a v souladu s pravidly MA21, neobejde bez aktivního (na obou stranách) **zapojení veřejnosti**. Pro zapojení veřejnosti neexistuje jednoduchý, obecně platný koncept či návod. České i zahraniční zkušenosti ukazují, že zapojení veřejnosti do zpracování strategických rozvojových dokumentů má dlouhodobě jednoznačně pozitivní efekt, ale vhodné metody zapojení veřejnosti se liší případ od případu. Včasné a účinné zapojení veřejnosti pomáhá vytvořit skutečný obraz stavu komunity, přináší nové pohledy a nová řešení, vede k vyjasnění stanovisek, rozvíjí společné názory, odstraňuje zbytečné obavy, posiluje zapojení lidí, pomáhá

vytvářet sumu místních znalostí a zkušeností. V dlouhodobém výhledu šetří čas a peníze, vytváří prostředí potřebné k realizaci závěrů či rozhodnutí a je oporou pro související politická rozhodnutí.

Konkrétní a podrobné informace o metodách strategického plánování i zapojování veřejnosti do celého procesu najdete v *přílohách 3, 4, 5 a 6*.

Síťová spolupráce a příklady dobré praxe v ČR i zahraničí

Spolupráce mezi jednotlivými obcemi, městy a regiony, používajícími metodu MA21, je často využívaným způsobem, jak posílit kvalitu MA21 a načerpat nové nápady, inspiraci i zhusta docházející energii. Není příliš efektivní, aby každý realizátor nebo koordinátor MA21 od začátku vymýšlel všechny postupy sám a obtížně získával informace či náměty na konkrétní aktivity. Z toho důvodu se municipality realizující MA21 spojují do „sítí“, které jim umožňují navzájem využívat zkušenosti. Síť MA21 mohou mít různou podobu i právní formu.

Příkladem síťové spolupráce MA21 v ČR je **Národní síť Zdravých měst ČR – NSZM** (viz <http://www.nszm.cz>). Tato mezinárodně certifikovaná asociace WHO (Světové zdravotní organizace) sdružuje v prostředí ČR města, obce a regiony, které realizují mezinárodní Projekt Zdravé město a místní Agendu 21. Zdravá města, obce a regiony systematicky podporují kvalitu veřejné správy, kvalitu strategického plánování a řízení s ohledem na udržitelný rozvoj a podporu zdraví, ptají se svých obyvatel na jejich názory.

Významnou aktivitou, zejména v oblasti sledování indikátorů místní udržitelnosti, je spolupráce měst a regionů s odbornými partnery z nevládního sektoru. Významným příkladem této podpory místního udržitelného rozvoje je činnost občanského sdružení **TIMUR - Týmové iniciativy pro místní udržitelný rozvoj** (viz <http://www.timur.cz>).

Významnou mezinárodní sítí v oblasti udržitelných měst je **ICLEI – Local Governments for Sustainability** (<http://www.iclei.org>). Byla založena v roce 1990 na *Světovém kongresu místních samospráv pro udržitelnou budoucnost* v New Yorku. Jde o mezinárodní asociaci místních samospráv.

ICLEI stála u vzniku **Aalborgské charty** (charta evropských měst o jejich směřování k udržitelnému rozvoji, přijatá v dánském Aalborgu v roce 1994), **Hannoverské výzvy** (Hannover 2000 - výzva evropským institucím k podpoře Agendy 21) i **Aalborgských závazků** (opět Aalborg – o deset let později, v roce 2004). Uvedené dokumenty najdete v příloze nebo na webových stránkách www.ma21.cz.

Na mezinárodní úrovni je možné se zapojit do světové sítě **ANPED** (The Northern Alliance for Sustainability – <http://www.anped.org>). Posláním této organizace je posílit na severní polokouli udržitelný rozvoj, postavený právě na aktivitách na lokální a regionální úrovni. Důraz klade na udržitelnou výrobu a spotřebu a dále na témata místní udržitelnosti, lidských práv a udržitelného rozvoje, udržitelné energie, zemědělství, biodiverzity apod.

Závěr

Předchozí text si kladl za cíl poskytnout vám ucelenou základní informaci o problematice místních Agend 21 a zejména o významu jejich zavádění v prostředí českých měst, obcí a regionů. Věříme, že tento cíl publikace splnila a inspirovala vás k zavádění tohoto mezinárodního programu také v prostředí vaší municipality. V této činnosti vám přejeme mnoho zdarů.

V dalších textech (přílohách), naleznete podrobnější informace o konkrétních přístupech k realizaci MA21 a jejich vybraných oblastí (sledování indikátorů, zapojování veřejnosti, strategické plánování atp.).

Důležité dokumenty k udržitelnému rozvoji i MA21 najdete na přiloženém CD společně s elektronickou verzí této publikace. Další podrobné materiály jsou pro zájemce umístěny, průběžně spravovány a rozšiřovány na webovém odkazu www.ma21.cz.

Seznam příloh:

1. Udržitelný rozvoj	<i>PhDr. Lenka Škrábalová</i>
2. Kritéria místní Agendy 21 v ČR	<i>PS MA21 RVUR</i>
2.1. kategorie Zájemci	
2.2. kategorie D	
2.3. kategorie C	
2.4. kategorie B	
2.5. kategorie A	
3. Strategické řízení k udržitelnému rozvoji	<i>PhDr. Alena Reitschmiedová</i>
4. Expertní metody ve strategickém plánování	<i>Ing. Jana Hrnčířová</i> <i>Ing. Jana Svobodová</i>
5. Metody zapojování veřejnosti ve strat. plánování	<i>RNDr. Blažena Hušková</i>
6. Komunitní a strat. plánování – zkušenosti NSZM	<i>Ing. Petr Švec</i>
7. Indikátory udržitelného rozvoje	<i>RNDr. Viktor Třebický, Ph.D.</i>
8. Seznam zajímavých a souvisejících odkazů	

Seznam dalších příloh na CD

Trvale udržitelný rozvoj (přednáška PhDr. Ivana Ryndy, COŽP UK)

Deklarace z Rio de Janeiro (1992)

Agenda 21 (1992)

Evropská kampaň za udržitelná města a obce (probíhá od r. 1994) - základní informace

Aalborgská charta (1994)

12 principů udržitelného rozvoje (1995)

Hannoverská výzva (2000)

Výzva z Johannesburgu (2002)

Aalborgské závazky (2004)

Aalborg. závazky - příklad implementace (město Aalborg)

Strategie udržitelného rozvoje ČR (2004)

Strategie udržitelného rozvoje EU (2006)

Tematická strategie pro městské životní prostředí – EU (2006)

Kritéria MA 21 - obce

Kritéria MA 21 - mikroregiony

Kritéria MA 21 – kraje

Příručka MA 21 – návod pro postup při sledování procesů MA 21 podle Kritérií v ČR